

ISLOM KARIMOVNING O'ZBEKISTON DAVLATCHILIGI SHAKLLANISHIDAGI TARIXIY ROLI (1991–2016)

Nurmuhammad Abduqahhorov

“Millat Umid” universiteti

Kirish

1991-yil 31-avgust kuni O'zbekiston o'zining tarixidagi eng muhim voqealardan birini boshdan kechirdi — mamlakat mustaqillikka erishdi. Mustaqillik yillarida yangi davlatni barpo etish, siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy sohalarda tub o'zgarishlarni amalga oshirish zarur edi. Bu murakkab jarayonning boshida turgan inson — O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezident **Islom Abdug'aniyevich Karimov** edi.

Uning rahbarligi ostida O'zbekiston qisqa tarixiy davr ichida mustaqil davlat sifatida shakllandi, o'z Konstitutsiyasiga, qonunchiligiga, iqtisodiy tizimiga va xalqaro nufuziga ega bo'ldi. Ushbu maqola Islom Karimovning O'zbekiston davlatchiligi shakllanishidagi tarixiy rolini, uning olib borgan siyosati va islohotlarini tahlil qilishga bag'ishlanadi.

Abstract

Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti Islom Abdug'aniyevich Karimovning mustaqil O'zbekiston davlatini barpo etishdagi tarixiy xizmatlari va rahbarlik faoliyatini tahlil qiladi. Mustaqillik e'lon qilingan 1991-yildan boshlab Karimov siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy sohalarda chuqur islohotlarni amalga oshirib, davlat suvereniteti va milliy davlatchilik tizimini shakllantirdi. Tadqiqotda, avvalo, O'zbekistonning konstitutsion asoslarini yaratish, davlat ramzlarini qabul qilish va milliy xavfsizlik tizimini mustahkamlash bo'yicha olib borilgan ishlar yoritiladi. Shuningdek, “bosqichma-bosqich o'tish” tamoyiliga asoslangan iqtisodiy model, milliy valyutaning joriy etilishi, agrar va industrial islohotlar tahlil qilinadi. Maqolada ta'lim tizimini modernizatsiya qilish,

milliy qadriyatlarni tiklash va yoshlarni ma'naviy tarbiyalash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Karimovning tashqi siyosatda “ochiq eshiklar” tamoyili, mintaqaviy barqarorlikni ta'minlash, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirishdagi yondashuvlari ham o'rganilgan. Xulosa sifatida, Islom Karimov O'zbekistonning davlat mustaqilligini mustahkamlash, suveren va barqaror siyosiy-iqtisodiy tizim yaratishda beqiyos tarixiy rol o'ynaganligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Islom Karimov, O'zbekiston mustaqilligi, davlat qurilishi, Konstitutsiya, iqtisodiy islohotlar, tashqi siyosat, milliy qadriyatlar.

Abstract

This article analyzes the historical role and leadership of the first President of the Republic of Uzbekistan, Islam Abduganiyevich Karimov, in building an independent Uzbek state. Since the declaration of independence in 1991, Karimov implemented profound political, economic, and spiritual reforms, establishing national sovereignty and a modern state system. The study highlights the adoption of the Constitution, national symbols, and the strengthening of national security institutions. It also examines the gradual transition to a market economy, the introduction of the national currency, agrarian and industrial reforms. Special attention is given to reforms in education, the revival of national values, and the moral upbringing of youth. Additionally, the paper reviews Karimov's foreign policy based on the “open-door” principle, ensuring regional stability and enhancing international cooperation. The study concludes that Islam Karimov played an exceptional historical role in consolidating Uzbekistan's independence and shaping a sustainable political and economic system.

Keywords: Islam Karimov, independence of Uzbekistan, state building, Constitution, economic reforms, foreign policy, national values.

Аннотация В данной статье анализируются историческая роль и лидерская деятельность первого Президента Республики Узбекистан Ислама

Абдуганиевича Каримова в становлении независимого узбекского государства. Начиная с 1991 года, после провозглашения независимости, Каримов осуществил глубокие политические, экономические и духовные реформы, заложив основы государственного суверенитета и национальной государственности. В исследовании рассматриваются принятие Конституции, государственных символов и укрепление системы национальной безопасности. Особое внимание уделено поэтапному переходу к рыночной экономике, введению национальной валюты, аграрным и индустриальным реформам. Также анализируются реформы в сфере образования, возрождение национальных ценностей и патриотическое воспитание молодежи. Кроме того, отмечена внешняя политика Каримова, основанная на принципе «открытых дверей», обеспечении региональной стабильности и расширении международного сотрудничества. В итоге подчеркивается выдающаяся историческая роль Ислама Каримова в укреплении независимости Узбекистана и формировании устойчивой политической и экономической системы.

Ключевые слова: Ислам Каримов, независимость Узбекистана, государственное строительство, Конституция, экономические реформы, внешняя политика, национальные ценности.

Islom Karimov – Mustaqil O'zbekiston asoschisi sifatida

Islom Karimov 1938-yil Samarqandda tug'ilgan, Toshkent politexnika institutida tahsil olgan. 1989-yildan boshlab O'zbekiston Kommunistik partiyasi Markaziy Qo'mitasining birinchi kotibi sifatida respublika rahbarligiga kelgan. 1991-yil 29-dekabrda u umumxalq saylovi natijasida O'zbekiston Respublikasining birinchi Prezidenti etib saylandi.

Karimovning eng buyuk tarixiy xizmatlaridan biri — **O'zbekiston mustaqilligini e'lon qilgan siyosiy yetakchi** sifatida mamlakatni yangi davrga olib kirganidir. 1991-yil 31-avgustda e'lon qilingan “O'zbekiston Respublikasining davlat mustaqilligi to'g'risida”gi qonun mamlakat tarixida yangi sahifa ochdi. Karimov “O'zbekiston – kelajagi buyuk davlat” g'oyasini ilgari surib, mustaqil taraqqiyotning mafkuraviy asoslarini yaratdi.

Siyosiy tizimni shakllantirish va davlat boshqaruvi islohotlari

Mustaqillikning dastlabki yillarida Islom Karimov mamlakatda barqaror siyosiy tizim yaratish yo'lida muhim islohotlar amalga oshirdi. 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan **O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi** — Karimov rahbarligidagi eng muhim hujjatlardan biri bo'lib, unda xalq hokimiyati, inson huquqlari, qonun ustuvorligi va hokimiyatlar bo'linishi tamoyillari belgilandi.

Karimov davlat boshqaruvining **prezidentlik tizimini** joriy etdi, bu esa kuchli va barqaror markazlashgan boshqaruvni ta'minladi. Shu bilan birga, u milliy ramzlar — **bayroq (1991-yil), gerb (1992-yil), madhiyaga (1992-yil)** alohida e'tibor qaratdi, chunki bu ramzlar millat birligi va mustaqillik timsoliga aylandi.

Davlat mustaqilligini himoya qilish uchun **milliy armiyani** shakllantirish, **milliy xavfsizlik tizimini** mustahkamlash va **tashqi siyosatda suverenitetni** saqlash Karimov siyosatining ustuvor yo'nalishlari edi. O'zbekiston qisqa vaqt ichida BMT, YXHT, MDH kabi nufuzli xalqaro tashkilotlarning to'laqonli a'zosi bo'ldi.

Iqtisodiy islohotlar va bozor iqtisodiyotiga o'tish siyosati

Mustaqillikdan keyingi davrda O'zbekiston jiddiy iqtisodiy inqiroz holatida edi. Islom Karimov boshchiligida davlat “**bosqichma-bosqich o'tish**” tamoyiliga asoslangan iqtisodiy siyosatni tanladi. Bu siyosat bir vaqtning o'zida xalq manfaatlarini himoya qilish, ijtimoiy barqarorlikni saqlash va asta-sekin bozor iqtisodiyotiga o'tishni maqsad qilgan edi.

1994-yilda **milliy valyuta** — **so'm** muomalaga kiritildi, bu mamlakat iqtisodiy mustaqilligining muhim belgisi bo'ldi. Agrar islohotlar natijasida yer egalik shakllari o'zgardi, fermer xo'jaliklari tashkil etildi. Xususiy tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi.

Shuningdek, yirik sanoat korxonalari modernizatsiya qilindi, energetika, transport, infratuzilma sohalarida yirik loyihalar amalga oshirildi. Islom Karimovning "**O'zbek modeli**" nomi bilan tanilgan iqtisodiy siyosat keyinchalik ko'plab xalqaro ekspertlar tomonidan ijobiy baholandi.

Ijtimoiy soha va milliy qadriyatlarni tiklash

Islom Karimov inson kapitaliga katta e'tibor qaratgan rahbar edi. U "**Ta'lim to'g'risida**"gi Qonun (1997-yil) va "**Kadrlar tayyorlash milliy dasturi**"ni amalga kiritdi, bu hujjatlar zamonaviy ta'lim tizimini yaratishda asosiy rol o'ynadi.

Shuningdek, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport sohalarida islohotlar olib borildi. Milliy qadriyatlar va tarixni tiklash masalasiga ham katta e'tibor berildi — buyuk ajdodlar merosini o'rganish, tarixiy shaxslar xotirasini abadiylashtirish davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi.

Islom Karimov milliy o'zlikni anglashni, Vatanga sadoqatni va g'ururni oshirishni doimo ta'kidlab kelgan. U yosh avlodni vatanparvarlik, insonparvarlik, milliy g'urur va ma'naviyat ruhida tarbiyalashni mamlakat kelajagi deb bilgan.

Tashqi siyosat va xalqaro nufuzni mustahkamlash

Islom Karimov mustaqil O'zbekistonning tashqi siyosatini "**ochiq eshiklar siyosati**" tamoyiliga asoslab olib bordi. U Markaziy Osiyoda tinchlik, xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashga alohida e'tibor qaratdi.

O'zbekiston barcha davlatlar bilan **teng huquqli hamkorlik** siyosatini yuritdi. "Hech bir blokka qo'shilmaslik" tamoyili mamlakatni mustaqil tashqi

siyosat yurituvchi davlat sifatida shakllantirdi. O'zbekiston BMT, SHHT, Islom hamkorlik tashkiloti kabi xalqaro tuzilmalarda faol ishtirok etdi.

Karimovning tashabbuslari tufayli O'zbekiston mintaqada muhim siyosiy markazga aylandi va xalqaro miqyosda hurmatga sazovor bo'ldi.

Islom Karimov merosi va tarixiy baho

Islom Karimovning O'zbekiston tarixidagi o'rni beqiyosdir. U qisqa vaqt ichida mamlakatni mustaqillikka olib chiqdi, suveren davlatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy asoslarini yaratdi. Uning siyosati natijasida O'zbekiston o'z milliy manfaatlarini himoya qila oladigan, mustahkam davlatga aylandi. "O'zbekistonning kelajagi buyuk davlat" degan g'oya xalq ongida mustahkam o'rnashdi.

2016-yil 2-sentabrda Islom Karimov vafot etdi. Ammo uning nomi va merosi O'zbekiston tarixida **mustaqillik asoschisi, davlat arbobi va millat rahnamosi** sifatida abadiy saqlanadi. Bugungi O'zbekiston taraqqiyotida ham uning g'oyalari, islohotlari va siyosiy tajribasi muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Islom Karimovning O'zbekiston davlatchiligi shakllanishidagi tarixiy roli ulkan ahamiyatga ega. U mustaqil davlatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy poydevorini yaratdi, xalqni yangi hayot sari yetakladi. Karimovning davlat boshqaruvi tajribasi, milliy manfaatlarni ustuvor qo'ygan siyosati va mustaqillik g'oyasiga sodiqligi tufayli O'zbekiston bugungi kunda barqaror va taraqqiy etayotgan mamlakatga aylandi.

Islom Karimov o'zining dono siyosati, qat'iy irodasi va xalqiga bo'lgan muhabbati bilan tarixda **O'zbekiston mustaqilligining asoschisi** sifatida abadiy qoladi.

Reference list

Analytical article on the 1992 Constitution (2025). *The founding father of Uzbekistan, Islam Karimov and the sources of his political philosophy - International Affairs Forum*. [online] Ia-forum.org. Available at: https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal_Document.cfm?ContentID=8753&contenttype_id=5&utm_source [Accessed 29 Oct. 2025].

Britannica (2009). *Islam Karimov | Central Asian leader, authoritarian ruler*. [online] Encyclopedia Britannica. Available at: https://www.britannica.com/biography/Islam-Karimov?utm_source [Accessed 29 Oct. 2025].

Eurasianet piece (2016). *Uzbekistan: The Life and Legacy of Islam Karimov*. [online] Eurasianet. Available at: https://eurasianet.org/uzbekistan-the-life-and-legacy-of-islam-karimov?utm_source [Accessed 29 Oct. 2025].

I-Forum article (2025). *The founding father of Uzbekistan, Islam Karimov and the sources of his political philosophy - International Affairs Forum*. [online] Ia-forum.org. Available at: https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal_Document.cfm?ContentID=8753&contenttype_id=5&utm_source [Accessed 29 Oct. 2025].

Samandarova Rayhona Ilhom qizi (2016). *ISLOM KARIMOV DAVRI: MUSTAQIL O'ZBEKISTON TARIXIDAN BIR SAHIFA*. [online] SHOKH LIBRARY. Available at: <https://wosjournals.com/index.php/shokh/article/view/3797> [Accessed 29 Oct. 2025].

Sunil, M. (2025). *Bayerische Motoren Werke AG (BMW) | EBSCO*. [online] EBSCO Information Services, Inc. | www.ebsco.com. Available at: <https://www.ebsco.com/research-starters/history/bayerische-motoren-werke-ag-bmw>

